MODA NA POLSKĘ

Liga Kobiet NKN w Białej

Fotografia z 1916 r. – Wydział Ligi Kobiet w Białej

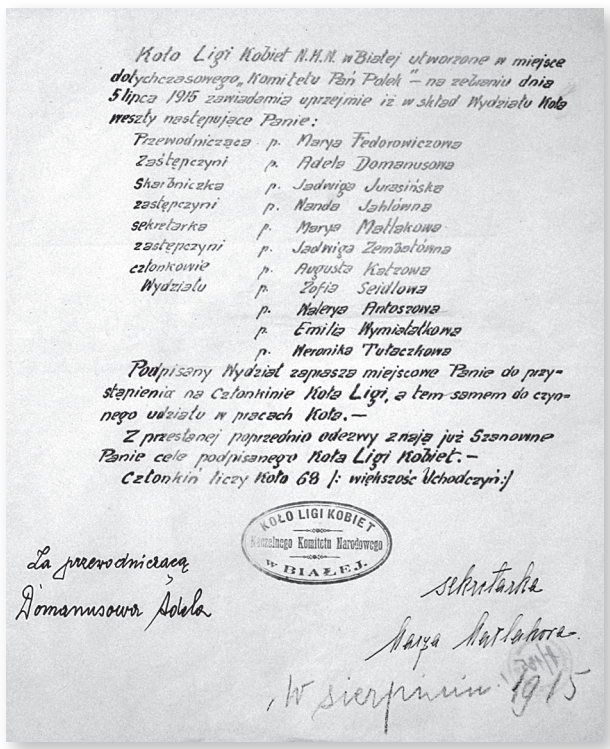

Koło Ligi Kobiet N.K.N. w Białej utworzone w miejsce dotychczasowego „Komitetu Pań Polek" – na zebraniu dnia 5 lipca 1915 zawiadamia uprzejmie iż w skład Wydziału Koła weszły następujące Panie:

Przewodnicząca p. Marya Fedorowiczowa
Zastępczyni p. Adela Domanusowa
Skarbniczka p. Jadwiga Jurasińska
zastępczyni p. Nanda Jablówna
sekretarka p. Marya Matlakowa
zastępczyni p. Jadwiga Zembatówna
członkowie p. Augusta Katzowa
Wydziału p. Zofia Seidlowa
p. Waleryа Antoszowa
p. Emilia Wymiatałkowa
p. Weronika Tułaczkowa

Podpisany Wydział zaprasza miejscowe Panie do przystąpienia na Członkinie Koła Ligi, a tem samem do czynnego udziału w pracach Koła.—

Z przesłanej poprzednio odezwy znają już Szanowne Panie cele podpisanego Koła Ligi Kobiet.—

Członkiń liczy Koła 68 /: większość Uchodźczyń:/

KOŁO LIGI KOBIET Naczelnego Komitetu Narodowego w BIAŁEJ

Za przewodniczącą Domanusowa Adela

sekretarka Marya Matlakowa

W sierpniu 1915

Pismo z 1915 r. Koła Ligi Kobiet NKN w Białej informujące o składzie Wydziału Koła

W zbiorach historycznych naszego Muzeum znajduje się niezwykle ciekawy zespół materiałów archiwalnych (afisze, plakaty, pisma, ulotki i fotografie), związany z działalnością polskich kobiet w Białej w czasach panowania nieustannej „mody na Polskę", mającej swoją kulminację w okresie I wojny światowej.

W Białej w 1908 r. założono Towarzystwo Pań Polskich, które w późniejszym czasie zostało przemianowane na Towarzystwo Dobroczynności im. św. Salomei, opiekujące się ubogimi, wdowami i sierotami. Panie otworzyły w październiku 1911 r. Polską Ochronkę im. Andrzeja Potockiego, której zadaniem było wychowywanie dzieci w duchu narodowym i uchronienie ich przed germanizacją. Pod opieką tej placówki znajdowało się w roku 1914 już ponad sto polskich dzieci. Równolegle Koło Pań Towarzystwa Szkoły Ludowej organizowało odczyty, wykłady i wiece oświatowe mające jednoczyć społeczeństwo dla sprawy polskiej. W lokalu Czytelni Polskiej swoją działalność prowadziło Towarzystwo Czytelni Kobiet, poświęcając czas ubogim dzieciom, udostępnianiu czasopism i propagowaniu lektur. W ramach TSL powstał polski Chór Pań.

Niewiasty uczestniczyły w przedstawieniach teatrów amatorskich m.in.: Katolickiego Stowarzyszenia Polskich Rękodzielników, Koła Pań TSL i gniazda TG Sokół.

Na początku I wojny światowej, po przerwaniu austriackiego frontu na wschodzie mieszkańcy Galicji wyjeżdżali na zachód prowincji. Do Białej zostało przeniesione m.in. Namiestnictwo Galicji z urzędami Wydziału Krajowego ze Lwowa.

Utworzony z inicjatywy lwowianek 18 grudnia 1914 r. Komitet Pań Polek w Białej zajmował się sprawami uchodźców. Przekształcony został 5 lipca 1915 r. w Koło Ligi Kobiet Naczelnego Komitetu Narodowego. Koła takie powstawały z dotychczasowych różnych zrzeszeń kobiecych i przyjmowały jeden statut, tworząc w ten sposób Ligę Kobiet NKN Galicji i Śląska. Weszła ona w porozumienie z Ligą Kobiet Pogotowia Wojennego w Królestwie Polskim i razem z nią znalazła się w składzie Ligi Kobiet Polskich – organizacji niepodległościowej, pierwszej na ziemiach polskich powszechnej organizacji kobiecej, skupiającej ponad 16 tysięcy członkiń w okresie swojego największego rozwoju w 1916 r.

Cele Ligi Kobiet obejmowały: promocję idei legionowej, zbieranie darów i datków na fundusz legionowy (pomoc szeregom legionowym stojącym w polu, opieka i pomoc nad zwolnionymi ze służby, opieka nad rodzinami, wdowami i sierotami po legionistach), opieka i pomoc dla chorych i rannych w szpitalach, rozpowszechnianie i popieranie wydawnictw NKN i Samarytanina Polskiego („Wiadomości Polskie", „Praca Narodowa", „Dziennik Narodowy", „Tygodnik POLEN") oraz propagowanie innych prac wyrastających z potrzeb legionowych.

W skład Wydziału Koła weszły następujące panie: przewodnicząca – Maria Fedorowiczowa, zastępczyni – Adela Domanusowa (w 1916 r. była już przewodniczącą), skarbniczka – Jadwiga Jurasińska, zastępczyni skarbniczki – Nanda Jablówna, sekretarka – Maria Matlakowa, zastępczyni sekretarki – Jadwiga Zembatówna, członkinie Wydziału – Augusta Katzowa, Zofia Seidlowa, Waleria Antoszowa, Emilia Wymiatałkowa, Weronika Tułaczkowa. Wszystkich członkiń Koło liczyło wówczas 68, z których większość była uchodźczyniami.

W piśmie z lipca 1915 r. zatytułowanym *Obywatelki Polki* znajduje się apel, w którym m.in. czytamy: „W imię tego celu zwracamy się do miejscowych Pań Polek bialskich, by przystąpiły na członkinie Ligi Kobiet NKN w Białej i pracę wszczętą i prowadzoną przez chwilowo bawiące Panie Polki ewakuowane podtrzymały nadal, a tymczasem stwierdziły, że im idea legionowa i praca z nią złączona jest również drogą. Pisemne zgłoszenia na członka nadsyłać pod adresem: Liga Kobiet NKN Departament wojskowy Legionów w Białej. Wkładka miesięczna dla członków czynnych jedną koronę, dla wspierających dwie korony."

Działalność pań skoncentrowała się na organizacji wieczorków patriotycznych, wycieczek towarzyskich i festynów (m.in. w Lipniku, Wilkowicach, Bystrej), koncertów, przedstawień teatralnych z okazji ważnych rocznic, udzielaniu porad dla ludności, sprzedaży pamiątek patriotycznych itp. z przeznaczeniem dochodów na wspomniane wyżej cele i opiekowaniu się drużyną skautek, złożoną z uczennic polskiej żeńskiej szkoły wydziałowej w Białej. Do ważniejszych zadań Ligi Kobiet należało zbieranie środków na tzw. Tarczę Legionów odsłoniętą 4 czerwca 1916 r. Liga Kobiet NKN Galicji i Śląska została rozwiązana 18 listopada 1917 r.

Kiedy już Białą opuściły urzędy państwowe, wielu uchodźców spośród polskiej inteligencji zostało jednak w mieście, wzmacniając polskie dążenia i starania o powrót i przynależność do ojczyzny. ■

Marek Matlak
Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej

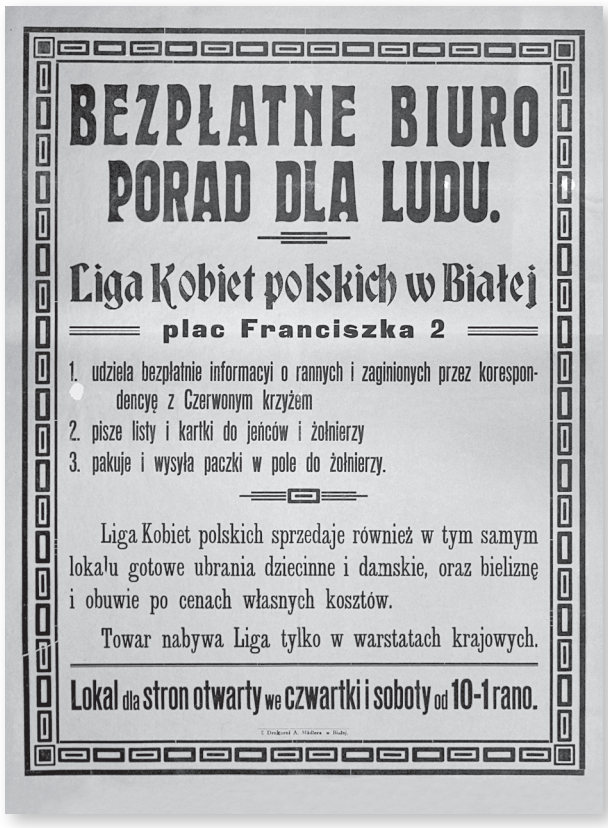

BEZPŁATNE BIURO PORAD DLA LUDU.

Liga Kobiet polskich w Białej

plac Franciszka 2

1. udziela bezpłatnie informacyi o rannych i zaginionych przez korespondencyę z Czerwonym krzyżem
2. pisze listy i kartki do jeńców i żołnierzy
3. pakuje i wysyła paczki w pole do żołnierzy.

Liga Kobiet polskich sprzedaje również w tym samym lokalu gotowe ubrania dziecinne i damskie, oraz bieliznę i obuwie po cenach własnych kosztów.

Towar nabywa Liga tylko w warstatach krajowych.

Lokal dla stron otwarty we czwartki i soboty od 10-1 rano.

Afisz z 1917 r. Ligi Kobiet Polskich w Białej informujący o bezpłatnym biurze porad dla ludu

Fotografia sprzed I wojny światowej – Grupa aktorek amatorek sceny polskiej w Białej w sztuce A. Fredry *Gwałtu, co się dzieje!*

Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na Muzeum Moda na M